

Sygnatura akt I C 813/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

G., dnia 25 sierpnia 2023 r.

Sąd Rejonowy w Goleniowie I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: sędzia Patrycja Wojczuk

po rozpoznaniu w dniu 25 sierpnia 2023 r. w Goleniowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa M. P.

przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda M. P. kwotę:

- 13.199,14 zł (trzyście tysięcy sto dziewięćdziesiąt dziewięć złotych czternaście groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 14 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty,

-10.999,19 CHF (dziesięć tysięcy dziewięćset dziewięćdziesiąt dziewięć franków szwajcarskich dziewięćnaście centymów) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 14 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty;

2. zasądza od pozwanego (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powoda M. P. kwotę 4.617 zł (cztery tysiące sześćset siedemnaście złotych) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem kosztów postępowania.

sędzia Patrycja Wojczuk

Sygn. akt I C 813/20

UZASADNIENIE

wyroku z 25 sierpnia 2023 roku

M. P. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od strony pozwanej (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwoty w wysokości 13.199,14 złotych oraz kwoty w wysokości 10.999,19 franków szwajcarskich wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od ww. kwot liczonymi od dnia 14 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty. Powód w pozwie zawarł żądanie ewentualne wnosząc o ustalenie, że umowa kredytu nr (...) zawarta przez strony 16 maja 2006 roku jest nieważna. Nadto, powód wniósł o zasądzenie od strony pozwanej na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości podwójnej stawki minimalnej.

Powód dochodził roszczeń za okres od 27 września 2010 r. do 26 marca 2020 r. w zakresie dotyczącym nadpłaty kredytu wynikającej ze stosowania przez pozwaną bank niedozwolonych postanowień waloryzacyjnych, a także w zakresie stosowania niedozwolonej klauzuli zmiennego oprocentowania. Powód zakwestionował postanowienia § 1 ust. 3A, § 7 umowy dotyczące przeliczeń przy wypłacie kredytu i postanowienia § 11 ust. 4 umowy dotyczące przeliczeń przy spłacie kredytu.

W odpowiedzi na pozew strona powodowa (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości jako bezzasadnego oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu.

Strona pozwana wskazała, że zawarte w łączącej strony umowie postanowienia nie mają charakteru abuzywnego. Wedle pozwanego ważność umowy kredytu została potwierdzona prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z 19 maja 2016 r. wydanym w sprawie sygn. akt III Ca 220/16.

Strony do zamknięcia rozprawy podtrzymały swoje stanowiska co do istoty.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

M. P. 16 marca 2006 r. złożył wniosek o udzielenie kredytu/pożyczki (...) w wysokości 240.000 zł z przeznaczeniem na zakup domu jednorodzinnego (w budowie) na ranku wtórnym i refinansowanie kosztów okołokredytowych w walucie (...) na okres 360 miesięcy spłacanego w równych ratach kapitałowo-odsetkowych do dnia 26-tego każdego miesiąca. We wniosku powód wskazał, że posiada średnie wykształcenie i zarabia 3.861 zł miesięcznie. Powód we wniosku zaznaczył m.in. opcję zabezpieczenia kredytu poprzez ustanowienie hipoteki na nieruchomości kredytowanej.

Dowód: wniosek o udzielenie kredytu/pożyczki (...) z 16.03.2006 r. wraz z załącznikami k. 181-186.

Bank w dniu 11 maja 2006 r. wydał decyzję kredytową uwzględniającą wniosek powoda o przyznanie kredytu na kwotę 229.950 zł w walucie waloryzacji kredytu (...).

Dowód: decyzja kredytowa z 11.05.2006 r. k. 187-188.

16 maja 2006 roku M. P. zawarł z (...) spółką akcyjną z siedzibą w W. (ówcześnie działającą pod nazwą (...) Bank S.A.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowaną kursem (...) w celu finansowania zakupu na rynku wtórnym działki gruntu nr (...) położonej w M., gmina G. z domem jednorodzinnym w budowie (kwota: 219.950 zł) oraz pokrycie opłat okołokredytowych (kwota 10.000 zł). Powodowi na warunkach określonych w umowie udzielono kredytu w wysokości 229.950 zł (§ 1 ust. 2 umowy). Natomiast w § 1 ust. 3 umowy wskazano walutę waloryzacji Kredytu (...). W § 1 pkt. 3A umowy wskazano, że kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec 10 maja 2006 według kursu kupna waluty z tabeli banku wynosi 95.304,21 CHF, jednak kwota ta miała charakter informacyjny ponieważ faktyczna wartość kredytu w dniu uruchomienia kredytu mogła być różna od podanej w niniejszym punkcie.

Kredyt został zaciągnięty na okres 360 miesięcy, tj. od 16 maja 2006 r. do 26 maja 2036 roku, a jego spłata miała nastąpić w równych ratach kapitałowo - odsetkowych do 26-tego dnia każdego miesiąca (§ 1 ust. 4-6 umowy).

Prowizja z tytułu ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. i (...) S.A. wynosiła 0,20 % kwoty kredytu, tj. 459,90 zł (§ 1 pkt. 7A umowy).

Na dzień wydania decyzji kredytowej oprocentowanie kredytu wynosiło 2,45 % w stosunku rocznym. W okresie ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. i (...) S.A. oprocentowanie kredytu ulegało podwyższeniu o 1,00 p.p. i wynosiło 3,45 %. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania kredytu nastąpić miało od daty spłaty najbliższej raty (§ 1 ust. 8 umowy). Oprocentowanie dla należności przeterminowanych w stosunku rocznym w dniu wydania decyzji kredytowej przez bank wynosiło 5,00% (§ 1 ust. 9 umowy).

Prawnymi zabezpieczeniami umowy kredytu ustanowiono hipotekę kaucyjną do kwoty 344.925 zł ustanowioną na nieruchomości, , dla której Sąd Rejonowy w Goleniowie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), zabezpieczenie kredytu na okres przejściowy do czasu przedłożenia do banku odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającej prawomocny wpis hipoteki (§ 3 umowy).

W § 5 i 6 umowy ustalono sposób wypłaty kredytu. Wypłata kredytu miała nastąpić jednorazowo w rozbiciu na dwie kwoty: 219.950 zł oraz 10.000 zł. Spłata kredytu miała następować na podstawie nieodwołalnego w trakcie trwania umowy zlecenia dokonywania przelewu ze wskazanego przez kredytobiorców rachunku bankowego.

Zgodnie z § 7 umowy bank udzielił kredytobiorcy na jego wniosek Kredytu hipotecznego przeznaczonego na cel określony w § 1 ust. 1 zwanego dalej Kredytem, w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna waluty (...) wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. Kwota Kredytu wyrażona w (...) walucie jest określona na podstawie kursu kupna waluty (...) wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia Kredytu.

Kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kredytu w miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat, który sporządzony jest w walucie (...) (§ 11 ust. 1 i 2 umowy). Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Bank S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. (§ 11 ust. 4 umowy).

Zgodnie z § 12 ust. 1 umowy kredytobiorcy upoważnili bank do pobierania środków na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku eKonto określonego w umowie.

Stosownie do treści § 15 ust. 1 pkt 1) umowy bank był uprawniony do wypowiedzenia umowy w przypadku naruszenia przez kredytobiorców warunków umowy, w szczególności w przypadku niedokonania w terminie spłaty raty kapitałowo- odsetkowej lub części raty.

W razie nieterminowej spłaty rat kredytu lub następnego dnia po okresie wypowiedzenia wierzytelności niespłacone traktowane są jako zadłużenie przeterminowane, a w przypadku wypowiedzenia jako kapitał przeterminowany. Od kapitału przeterminowanego bank mógł naliczać odsetki w wysokości określonej w Tabeli Oprocentowania w walutach obcych, której wysokość wyznaczana jest jako suma oprocentowania nominalnego określonego w § 1 ust. 8 i marży banku (§ 16 ust. 1 i 2 umowy). Z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego/ od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę bank dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa (§ 16 ust. 3 umowy).

W § 29 ust. 2 umowy znajduje się następujące oświadczenie powoda: „Kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje Kredytobiorca jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi Kredytu”.

Dowody:

- umowa nr (...) z 16.05.2006., k. 24-28, 174-178,
- harmonogram spłat kredytu k. 190,
- akt notarialny Rep. A nr (...) k. 191-193.

Kredyt został uruchomiony w dniu 29 maja 2006 r. w kwocie 229.950 PLN, po kursie kupna pozwanego 2, (...), co stanowiło równowartość 93.403,47 CHF.

Dowody:

- historia kredytu nr (...) k. 3034,
- elektroniczne zestawienie operacji k. 35-39.

Pismem 20 grudnia 2004 r. wprowadzono Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...). Zgodnie z § 24 ust. 2 Regulaminu wysokość każdej raty odsetkowej i kapitałowo- odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej określona jest w tej walucie, natomiast spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty obcej określonym w tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty.

Pismem z dnia 20 kwietnia 2009 r. wprowadzono Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...). Zgodnie z § 26 ust. 2 Regulaminu wysokość każdej raty odsetkowej i kapitałowo- odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej określona jest w tej walucie, natomiast spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty obcej określonym w tabeli kursowej banku.

Dowody:

- pismo okólne nr (...) z 20.12.2004 r. wraz z załącznikiem – Regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...), k. 194-200,
- pismo okólne nr A-V- (...) z 20.04.2009 r. wraz z załącznikiem – Regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...), k. 202-208.

Od dnia 1 lipca 2009 r. wprowadzono zmiany do Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...). Zmiany polegały na umożliwieniu klientom dokonywania spłat rat kredytu w walucie waloryzacji kredytu. Zgodnie z § 27 ust. 1 i 2 Regulaminu w nowym brzmieniu, zmiana waluty spłaty kredytu następowała na wniosek kredytobiorcy i wymagała zawarcia aneksu do umowy.

Dowód: pismo okólne nr. A-V- (...) z dnia 30.06.2009 r. wraz z załącznikiem – regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...), k. 209-220.

3 lipca 2013 r. M. P. zawarł z (...) Bank S.A. aneks do umowy kredytu, na podstawie którego bank zapewnił powodowi możliwość dokonywania zmian waluty spłaty Kredytu hipotecznego dla osób fizycznych (...) waloryzowanego kursem (...), ze złotych polskich na walutę waloryzacji oraz z waluty waloryzacji na złote polskie w okresie obowiązywania Umowy. Zgodnie z § 1 ust. 2 aneksu każdorazowa zmiana waluty spłaty miała być dokonywana na podstawie dyspozycji zmiany waluty spłaty złożonej przez kredytobiorcę za pośrednictwem (...). Powód mógł również dokonać zmiany waluty spłaty za pośrednictwem systemu transakcyjnego dostępnego na stronie internetowej Banku dostępnej w sieci Internet pod nazwa (...) Dyspozycje zmiany waluty spłaty mógł złożyć każdy z Kredytobiorców z tym, że wyboru rachunku, a którego będzie następowała spłata Kredytu mógł dokonać Kredytobiorca będący jednocześnie posiadaczem lub współposiadaczem tego rachunku. Ponadto Dyspozycja zmiany waluty spłaty mogła dotyczyć jedynie rat wymagalnych po dniu zawarcia niniejszego aneksu (§ 1 ust. 3 aneksu).

Dowód: aneks z dnia 03.07.2013 r. do umowy kredytu k. 179-180.

Pismem z 3 sierpnia 2020 r. powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 104.709,25 zł oraz kwoty 31.872,31 CHF powołując się na nieważność umowy kredytu. Wezwanie zostało odebrane przez pozwaną bank 6 sierpnia 2020 r.

Dowód: wezwanie do zapłaty z 03.08.2020 r. wraz z dowodem nadania i wydrukiem ze śledzenia przesyłek, k. 20-23.

Powód zdecydowała się na zaciągnięcie kredytu w (...) ponieważ nie był jej stać na zaciągnięcie kredytu w PLN. Powód nie miał zdolności kredytowej by uzyskać kredyt o wnioskowanej wysokości wyrażony tylko w PLN. Projekt umowy został przedstawiony powodowi dopiero przed samym jej podpisaniem. Powód nie miał możliwości wcześniejszego zapoznania się z projektem umowy. Powód miał świadomość, że w związku z wyrażeniem kredytu w walucie obcej raty kredytu mogą wzrosnąć na skutek wahań kursu (...), nie miał jednak wiedzy w jakiej skali się to może odbywać. Produkt ten był powodowi przedstawiany jako korzystny i bezpieczny. Powoda zapewniano, że kurs (...) jest stabilny ponieważ wahania kursowe tej waluty są niewielkie. Powód czytał umowę przed jej podpisaniem jednak nie posiadał

on wykształcenia finansowego, powód nie rozumiał zapisów w umowie odnośnie mechanizmu przeliczania franka na złotówki stosowanego przez bank. Bank nie wytłumaczył również, w jaki sposób ustala kursy walut w tworzonych przez siebie tabelach kursowych. Powód nie prowadził negocjacji z pozwaną w kwestii warunków umowy, ponieważ pozwana nie przewidziała możliwości negocjowania warunków umowy. Powód podpisywał umowę kredytu w banku, przed zawarciem umowy miała swobodny dostęp do przejrzenia umowy.

Dowód: zeznania powoda k. 527-528.

W okresie od 1 marca 2006 r. do 24 marca 2020 r. oprocentowanie kredytu nr (...) wynosiło:

- od 01.03.2006 r. do 26.07.2006 r. 3,45%,
- od 27.07.2006 r. do 26.08.2006 r. 2,75%,
- od 27.08.2006 r. do 26.11.2006 r. 3,05%,
- od 27.11.2006 r. do 26.02.2007 r. 3,35%,
- od 27.02.2007 r. do 26.07.2007 r. 3,65%,
- od 27.07.2007 r. do 26.03.2009 r. 3,95%,
- od 27.03.2009 r. do 26.01.2010 r. 3,70%,
- od 27.01.2010 r. do 26.07.2010 r. 3,55%,
- od 27.07.2010 r. do 26.02.2015 r. 3,25%,
- od 27.02.2015 r. do 24.03.2020 r. 2,35%.

Dowód: zaświadczenie z 25.03.2020 r. k. 29.

Do 26 marca 2020 r. M. P. wpłacił na rzecz pozwanego tytułem spłaty zawartej umowy kredytu hipotecznego kwotę w łącznej wysokości 104.709,25 PLN oraz 31.872,31 CHF.

Na dzień 26 marca 2020 r. zadłużenie powoda z tytułu umowy kredytowej nr (...) wynosiło 59.784,55 CHF, co po kursie średnim NBP dla (...) z tego dnia, tj. 4, (...), dawało kwotę 258.251,32 PLN.

Dowody: załączniki (wyliczenia) nr 6 i 7 do pozwu k. 40-45.

W dniu 22 listopada 2013 roku dokonano wpisu do rejestru KRS, na podstawie którego (...) Bank S.A. zmienił nazwę na (...) S.A.

Niesporne.

Przed Sadem Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi pod sygnaturą akt XVIII C 1700/12 toczyło się postępowanie z powództwa M. P. przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W.. Wyrokiem z 1 września 2015 r. – w jego punkcie III.1. – Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi zasądził od pozwanego (...) S.A. na rzecz M. P. kwotę 8.183,03 zł wraz z należnymi odsetkami od kwoty 7.771,38 zł od dnia 30 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 411,65 zł od dnia 1 maja 2012 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Od powyższego wyroku (...) S.A. wniósł apelację, która skutkowałą wydaniem przez Sąd Okręgowy w Łodzi wyroku z dnia 19 maja 2016 r. w sprawie o sygnaturze akt III Ca 220/16, w którym zmieniono zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie III.1. oddalono powództwo. Sąd Okręgowy przyjął, że postanowienie zawarte w § 10 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny stanowi klauzulę abuzywną jedynie w części nieobejmującej jej elementu parametrycznego. Sancją

wynikającą z kontroli dokonanej na podstawie art. 385¹ § 1 k.p.c. jest częściowa bezskuteczność polegająca na tym, że postanowienie umowne uznane za niedozwolone staje się bezskuteczne, natomiast umowa jest wiążąca w pozostałym zakresie.

Dowody:

- pozew z 03.04.2012 r. k. 535-541,
- wyrok z 01.09.2015 r. wraz z uzasadnieniem k. 542-548,
- wyrok z 19.05.2016 r. wraz z uzasadnieniem k. 549-561,
- dokumenty znajdujące się w aktach sprawy XVIII C 1700/12,
- dokumenty znajdujące się w aktach sprawy XVIII C 2174/12,
- dokumenty znajdujące się w aktach sprawy XVIII C 1939/12,
- zeznania powoda k. 527-528.

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo okazało się zasadne.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane dokumenty, które nie były kwestionowane przez żadną ze stron i nie budziły wątpliwości co do ich autentyczności i mocy dowodowej. Ustalenia dokonane na podstawie wskazanych wyżej dokumentów stanowią, po ich uzupełnieniu o zeznania powoda, wystarczającą podstawę do rozstrzygnięcia. Prowadzenie dalszych dowodów, w szczególności dowodu z opinii biegłego (bez względu na jej zakres), było zbędne. Nie stanowią również dowodu faktów istotnych dla rozstrzygnięcia składane przez strony opracowania, raporty, przykładowe dokumenty czy stanowiska, gdyż nie jest faktem istotnym dla rozstrzygnięcia to, jaka jest ocena prawna umowy o kredyt frankowy dokonana przez podmioty trzecie, a tym bardziej stanowisko wyrażane w opiniach sporządzanych przez inne osoby.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu bankowości, ponieważ dowód ten nie był istotny dla rozstrzygnięcia sprawy. Dowód ten nie miał znaczenia dla oceny niedozwolonego charakteru postanowień umowy, ponieważ tej oceny nie dokonuje się przez pryzmat jej wykonywania. Rozstrzygnięcie sprawy, zwłaszcza oceny abuzywności postanowień umowy kredytu indeksowanego, nie wymaga wiadomości specjalnych.

Pozwany podnosił, że ważność umowy kredytu została potwierdzona prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z 19 maja 2016 r. wydanym w sprawie sygn. akt III Ca 220/16.

Przed Sadem Rejonowym dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi pod sygnaturą akt XVIII C 1700/12 toczyło się postępowanie z powództwa M. P. przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W.. Wyrokiem z 1 września 2015 r. – w jego punkcie III.1. – Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi zasądził od pozwanego (...) S.A. na rzecz M. P. kwotę 8.183,03 zł wraz z należnymi odsetkami od kwoty 7.771,38 zł od dnia 30 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 411,65 zł od dnia 1 maja 2012 r. do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Od powyższego wyroku (...) S.A. wniósł apelację, która skutkowałą wydaniem przez Sąd Okręgowy w Łodzi wyroku z dnia 19 maja 2016 r. w sprawie o sygnaturze akt III Ca 220/16, w którym zmieniono zaskarżony wyrok w ten sposób, że w punkcie III.1. oddalono powództwo. Sad Okręgowy przyjął, że postanowienie zawarte w § 10 ust. 2 umowy o kredyt hipoteczny stanowi klauzulę abuzywną jedynie w części nieobejmującej jej elementu parametrycznego. Sankcją wynikającą z kontroli dokonanej na podstawie art. 385¹ § 1 k.p.c. jest częściowa bezskuteczność polegająca na tym, że

postanowienie umowne uznane za niedozwolone staje się bezskuteczne, natomiast umowa jest wiążąca w pozostałym zakresie.

W tym miejscu wskazać należy, że w orzecznictwie sporne jest, czy powaga rzeczy osądzonej rozciąga się na inne świadczenia z tego samego stosunku prawnego, tj. czy orzeczenie co do części roszczenia jest prejudykatem w postępowaniach o pozostałe części roszczenia. Właściwa jest teza o niezwiązaniu w sporze o świadczenie rozstrzygnięciem o inną część świadczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2023 r., I CNP 91/22; np. wyrok SA w Poznaniu z 10 sierpnia 2022 r., I AGa 274/21, Lex nr 3397892, aczkolwiek SA w P. bezpodstawnie ograniczył niezwiązanie wykładnią dokonaną w innym procesie tylko do rażącej sprzeczności z prawem tej wykładni). Przy przyjęciu poglądu przeciwnego rozstrzygnięcie co do niewielkiej części świadczenia (np. dobranej tak, aby stosowały się przepisy o postępowaniu uproszczonym lub rozstrzygnięcie nie podlegało skardze kasacyjnej) determinowałoby odpowiedzialność pozwanego za części świadczenia, które nie były przedmiotem pozwu. Tymczasem dłużnik ma prawo np. zaniechać zaskarżenia nakazu zapłaty na niewielką sumę, co nie może oznaczać przesądzenia jego odpowiedzialności w kolejnych procesach.

W sporze o świadczenie rozstrzygnięcie o części świadczenia nie jest prejudykatem dla pozostałej części świadczenia. Prejudykatem jest wyrok ustalający istnienie lub nieistnienie prawa. Zarzut sformułowany w tej mierze przez pozwanego podważa tezę Sądu Okręgowego w Łodzi o wiążącej mocy klauzuli waloryzacyjnej, lecz Sąd nie orzekł o mocy tej klauzuli. Była to jedynie kwestia prejudycjalna, co do której Sąd wypowiedział się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, lecz będąca poza sentencją, a tym samym nieobjęta powagą rzeczy osądzonej (tak samo post. SN z 30 września 2022 r., I CSK 2267/22).

Granice przedmiotowe mocy wiążącej należy oceniać według reguł przyjętych w art. 366 k.p.c. w odniesieniu do przedmiotowych granic powagi rzeczy osądzonej. W konsekwencji moc wiążącą z perspektywy kolejnych postępowań uzyskują jedynie ustalenia dotyczące tego, o czym orzeczono w związku z podstawą sporu. Moc wiążąca orzeczenia nie rozciąga się natomiast na kwestie prejudycjalne, które sąd przesądził, dążąc do rozstrzygnięcia o żądaniu i których rozstrzygnięcie znajduje się poza sentencją, jako element jej motywów. Treść uzasadnienia może natomiast służyć sprecyzowaniu rozstrzygnięcia zawartego w sentencji, a nie temu by moc wiążącą orzeczenia rozciągać na kwestie pozostające poza sentencją. Zakresem prawomocności materialnej jest bowiem objęty tylko ostateczny wynik rozstrzygnięcia, a nie przesłanki, które do tego doprowadziły. Tego rodzaju zagadnienia mogą być przedmiotem odmiennego osądu w późniejszych procesach, dopóki nie zostaną objęte rozstrzygnięciem w sposób, który będzie wiązał kolejne sądy w dalszych postępowaniach. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2022 r., I CSK 3143/22).

Mając powyższe na uwadze uznać należało, że zarzut zgłoszony przez pozwanego był chybiony, a powód był uprawniony do wszczęcia z bankiem sporu o wysokość rat kredytu nieobjętych zaskarżonym wyrokiem Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi.

Mając na uwadze sposób i kolejność formułowania przez powodów roszczeń w ramach powództwa głównego, z punktu widzenia prawidłowej metodologii procesu orzeczniczego, aby ocenić zasadność roszczeń powodów o zapłatę, w pierwszej kolejności należało ustalić czy sporna umowa jest ważna. Bez uprzedniego przesądzenia tej kwestii, sąd nie mógłby ocenić roszczeń powoda o zapłatę opartych na twierdzeniach o świadczeniach nienależnych, których podstawa prawna odpadła.

Jedną z przesłanek badanych przy rozważaniu celowości wykorzystania powództwa o ustalenie (art. 189 k.p.c.) jest znaczenie, jakie wyrok ustalający wywarłby na sytuację prawną zainteresowanego takim rozstrzygnięciem. O występowaniu interesu prawnego świadczy możliwość stanowczego zakończenia na tej drodze sporu, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania pełniejszej ochrony praw w drodze innego powództwa (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 15 października 2002 roku, II CKN 833/00, Lex nr 483288; wyrok Sądu Najwyższego z 5 września 2012 roku, IV CSK 589/11, Lex nr 1232242).

Innymi słowy interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Postępowanie cywilne oparte jest bowiem na założeniu, że realizacja praw na drodze sądowej powinna być celowa i możliwie prosta, udzielana bez mnożenia postępowań. Założenie to realizuje wymaganie wykazania interesu prawnego w wypadku żądania ustalenia istnienia (nieistnienia) stosunku prawnego lub prawa i przyjęcie jako zasady, że możliwość uzyskania skuteczniejszej ochrony w drodze innego powództwa podważa interes prawny w żądaniu ustalenia.

Powództwo o świadczenie, a zatem powództwo dalej idące w rozumieniu przywołanego orzecznictwa, może dotyczyć wyłącznie świadczeń już spełnionych przez powodów. Nawet w przypadku uwzględnienia powództwa o świadczenie z uwagi na przesłankową nieważność umowy, powoda w dalszym ciągu, formalnie wiążąaby sporna umowa kredytowa. Trzeba zwrócić uwagę, że zasadniczym, obiektywnie dostrzegalnym celem, dla którego powód zdecydowali się na wystąpienie o ochronę swych materialnoprawnych roszczeń do sądu, jest podważenie ważności przedmiotowej umowy. Wyrok w sprawie o zapłatę, definitywnie nie zakończy natomiast powstałego między stronami umowy kredytu sporu.

Wniosek powyższy należy wywieść z treści art. 365 § 1 k.p.c. oraz przeważającej w orzecznictwie wykładni tego przepisu, według której sentencją wyroku objęte jest rozstrzygnięcie o żądaniach stron (art. 325 k.p.c.), którego faktyczne i prawne podstawy zawiera uzasadnienie (art. 328 § 2 k.p.c.). Z mocy wiążącej wyroku o świadczenie korzysta jednakże wyłącznie rozstrzygnięcie, nie rozciąga się ona na kwestie pozostające poza sentencją, w tym ustalenia i oceny dotyczące stosunku prawnego stanowiącego podstawę żądania, o którym orzeczono. Moc wiążąca w zakresie ustanowionym w art. 365 k.p.c. odnosi się tylko do „skutku prawnego”, który stanowił przedmiot orzekania i nie oznacza związania sądu (i stron) ustaleniami zawartymi w uzasadnieniu orzeczenia (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: z 13 stycznia 2000 roku, II CKN 655/98, Lex nr 51062; z 3 października 2012 roku, II CSK 312/12, Lex nr 1250563).

Powództwo w niniejszej sprawie opiera się na twierdzeniu o bezwzględnej nieważności zawartej między stronami umowy kredytu, co jest konsekwencją abuzywności § 1 ust. 3A, § 7, § 11 ust. 4 umowy, z czego wynika brak związania stron całą umową.

Zgodnie z treścią art. 69 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku - Prawo bankowe (Dz. U. z 2020 roku poz. 1896 ze zm., w brzmieniu wiążącym w dniu zawarcia umowy), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. (ust. 1). Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy, 2) kwotę i walutę kredytu, 3) cel, na który kredyt został udzielony, 4) zasady i termin spłaty kredytu, 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy. W powołanym przepisie zostały określone zasadnicze elementy stosunku prawnego w postaci umowy kredytu bankowego, do których należy określenie kwoty i waluty kredytu, cel, na który kredyt został udzielony; zasad i termin spłaty kredytu; wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany; sposób zabezpieczenia spłaty kredytu. Powyższy przepis w ust. 2 pkt. 4a wprost wskazał jednocześnie na możliwość udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej, stanowiąc, że w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa o kredyt powinna zawierać szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Art. 69 ust. 2 punkt 4a został wprawdzie dodany nowelą z 29 lipca 2011 roku, która weszła w życie z dniem 11 sierpnia 2011 roku, jednak we

wcześniejszym okresie, w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, dopuszczano możliwość zawierania umów o kredyt waloryzowany kursem waluty obcej, uzasadniając to zasadą swobody umów wyrażoną w art. 353¹ k.c.

Podpisana przez strony umowa kredytu hipotecznego 16 maja 2006 roku spełnia przywołane powyżej ustawowe wymogi Prawa bankowego, gdyż określa kwotę, walutę kredytu, zasady jego zwrotu oraz jego oprocentowanie. Umowa przewidywała obowiązek banku do oddania do dyspozycji kredytobiorcy kwoty 219.950,00 złotych polskich wyrażonej w walucie waloryzacji na koniec 10 maja 2006 roku według kursu kupna walut z tabeli kursowej (...) Banku S.A. stanowiącej równowartość kwoty 95.304,21 CHF oraz zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu tej kwoty wraz z odsetkami, marżą i prowizją, w ratach kapitałowo-odsetkowych, przy czym spłata miała być dokonywana w walucie polskiej po jej przeliczeniu na franki szwajcarskie wg kursu sprzedaży tej waluty, określonym w tabeli kursowej (...) Banku S.A. na dzień spłaty (klauzula waloryzacyjna).

Zgodnie z umową stron, walutą kredytu był złoty polski (PLN), zaś odwołanie w umowie do waluty (...) miało służyć przeliczeniu kwoty kredytu na walutę (...), a następnie wyrażania salda zadłużenia i poszczególnych rat w tej walucie. Zastrzeżenia przy tym wymaga, że dokonując analizy postanowień umowy, uwzględniono, że żaden z przepisów prawa powszechnie obowiązującego nie definiuje pojęcia „kredyt denominowany w walucie obcej”, czy „kredyt indeksowany”, a zatem to od indywidualnej oceny danego stosunku prawnego zależało jakie znaczenie winno być nadane poszczególnym postanowieniom umowy, określającym w szczególności walutę i kwotę kredytu.

Należy przy tym wskazać, że mechanizm indeksacji zastosowany w przedmiotowej umowie nie zmieniał kwoty i waluty kredytu wyrażonej w PLN, a stanowił jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, zostanie przeliczone na walutę obcą – (...). Powołane wyżej zapisy umowy łączącej strony mieszczą się zatem w definicji zawartej w art. 69 § 1 Prawa bankowego, który określa essentialia negotii umowy kredytu, jak również zawarcie umowy kredytu indeksowanego kursem franka szwajcarskiego musi być uznane za dopuszczalne zarówno na gruncie zasady swobody umów (art. 353¹ k.c.), jak też przewidziane przez ustawodawcę w przepisie art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości.

Kredyt waloryzowany kursem waluty obcej stanowi możliwy wariant umowy kredytowej, natomiast waluta obca jest jedynie instrumentem zabezpieczającym przed spadkiem siły nabywczej pieniądza na skutek upływu czasu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 2019 roku, IV CSK 309/18, L. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 roku, V CSK 382/18, L.). Zastosowanie klauzuli indeksacyjnej spowodowało wprowadzenie do umowy mechanizmu waloryzacji, jednak kwota kredytu została przez strony określona w złotych polskich. Zgodnie z art. 358¹ § 2 k.c., strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. Jeżeli kwota kredytu jest powiązana z kursem waluty obcej, dopuszczalne jest zgodnie z art. 358 k.c., aby wypłata i spłata kredytu następowała w walucie polskiej albo w tej walucie, przy czym jeśli to dotyczy wyłącznie sposobu wykonania zobowiązania pieniężnego, nie powoduje zmiany waluty wierzytelności.

Analizowana umowa zawierała postanowienia o niedozwolonym charakterze w rozumieniu art. 385¹ k.c., których wyeliminowanie skutkowało upadkiem całej umowy. Należy wskazać, że przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące klauzul abuzywnych stanowią implementację art. 6 dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L Nr 95, s. 29 ze zm.). Mają one na celu ochronę interesów konsumenta, jako podmiotu słabszego w relacji z przedsiębiorcą i zmierzają do przywrócenia równowagi kontraktowej. Celem art. 385¹ k.c., nie jest unieważnienie wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki, lecz zastąpienie formalnej równowagi, jaką umowa ustanawia między prawami i obowiązkami stron umowy, rzeczywistą równowagą pozwalającą na przywrócenie równości między nimi, przy czym uściślono, że dana umowa musi co do zasady nadal obowiązywać bez zmian innych niż wynikające ze zniesienia nieuczciwych warunków. O ile ten ostatni warunek jest spełniony, dana umowa może, zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, zostać utrzymana w mocy, pod warunkiem że zgodnie z przepisami prawa krajowego takie utrzymanie w mocy umowy bez nieuczciwych postanowień jest prawnie możliwe, co musi zostać zweryfikowane przy zastosowaniu obiektywnego podejścia (zob.

podobnie wyrok (...) z 14 marca 2019 roku, 118/17, EU:C:2019:207, pkt 40, 51; a także wyrok (...) z 26 marca 2019 roku, C 70/17 i C 179/17, EU:C:2019:250, pkt 57).

Jak stanowi art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W świetle powyższego przepisem skutkiem zastosowania w umowie lub wzorcu klauzuli niedozwolonej jest brak mocy wiążącej tego postanowienia, przy zachowaniu skuteczności innych części umowy lub wzorca. W sytuacji, gdy wadliwość (abuzywność) dotyczy głównych świadczeń stron, jak było w tym przypadku, na skutek wyeliminowania zapisów obejmujących klauzulę waloryzacyjną nie można uznać, że umowa zawiera element kształtujący jej charakter, istotny z punktu widzenia woli stron w zakresie wprowadzenia do umowy waluty obcej jako czynnika kształtującego wysokość świadczeń. Nie powinno budzić wątpliwości, że klauzule waloryzacyjne nie mogą być traktowane jako dodatkowe postanowienia umowne, lecz stanowią *essentialia negotii* umowy kredytu indeksowanego. (...), wskazał, że w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, mieszczą się te postanowienia, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę. Klauzule dotyczące ryzyka wymiany, do których zalicza także sposób ustalania kursu wymiany, są klauzulami określającymi główny przedmiot umowy kredytu zarówno denominowanego, jak i indeksowanego. (wyroki (...) z 3 czerwca 2010 roku, C 484/08, EU:C:2010:309, pkt 34; z 23 kwietnia 2015 roku, C 96/14, EU:C:2015:262, pkt 33 wyroku C-260/17, w wyroku z 14 marca 2019 roku, C 118/17, EU:C:2019:207, pkt 48, 52, C-51/17, pkt 68 oraz C-186/16). W wyroku z dnia 3 października 2019 r. (C-260/18) Trybunał przyjął, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, iż ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. (...) wskazał jednoznacznie, że klauzule indeksacyjne odnoszą się do ryzyka kursowego i w związku z tym określają główny przedmiot umowy kredytu. Ich unieważnienie doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic walutowych, ale również pośrednio do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją kredytu do waluty. W związku z czym obiektywna możliwość utrzymania obowiązywania umowy kredytu wydaje się niepewna.

Należy stwierdzić, że badane zapisy umowy nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, zatem możliwe było badanie ich pod kątem zaistnienia przesłanek z art. 385¹ k.c. Brak jednoznaczności wynikał niewątpliwie z odwołania do tabeli kursów pozwanego banku, skoro wysokość świadczeń każdej ze stron uzależniona została od kursu waluty ustalanego przez pozwanego bank, przy czym kurs ten jest zmienny i możliwy do określenia dopiero w momencie spełnienia świadczenia. Postanowienia określające główne świadczenia stron, mogą być zaś oceniane pod kątem ich nieuczciwego charakteru, jeżeli nie zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, jak było w okolicznościach badanego przypadku.

Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli nie można racjonalnie spodziewać się, że konsument przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć głównie pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym mających charakter dyspozytywny (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 roku, III CZP 29/17, OSNC 2019, Nr 1, poz. 2). Rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków wynikających z umowy na jego niekorzyść, skutkującą niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelnym traktowaniem (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2016 roku, I CSK 125/15, OSNC - ZD 2017, Nr 1, poz. 9). W świetle powyższego istotne jest również zachowanie transparentności postanowień umowy oraz równowagi kontraktowej pomiędzy stronami.

W analizowanym przypadku brak równowagi kontraktowej wyraża się w tym, że konsument-kredytobiorca nie ma wpływu na sposób ustalania kursu waluty obcej, zaś odwołanie do kursów walut zawartych w „Tabeli kursów” ogłaszanych przez pozwanego bank powoduje nierównomierne rozłożenie pomiędzy stronami ich uprawnień i obowiązków. Nie ulega wątpliwości, że wprowadzając do umowy klauzule odwołujące się do własnej tabeli kursowej, pozwany bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem franka, a prawo banku do ustalania kursu waluty nie znalazło żadnych umownych ograniczeń, skoro nie wskazano obiektywnych, sprawdzalnych kryteriów zmian kursów walutowych. Omawiana regulacja stanowi o naruszeniu dobrych obyczajów, bowiem daje jednej stronie umowy – bankowi dowolność w zakresie określania sytuacji prawnej i faktycznej drugiej strony – kredytobiorcy (por. wyrok Sąd Apelacyjny w Warszawie z 6 maja 2013 roku, VI ACA 441/13, L.). Ukształtowanie stosunku prawnego z naruszeniem zasady równości stron pozostaje w sprzeczności z dobrymi obyczajami. Jak podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z 22 stycznia 2016 roku (I CSK 1049/14, L.), mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, który pozostawia bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu jest klauzulą niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c.

Klauzula indeksacyjna zawarta została we wszystkich kwestionowanych przez powoda postanowieniach umowy kredytu. Przewidywała ona, że zobowiązania stron z tytułu umowy kredytu przeliczane będą według kursów waluty (...) określonych w Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku (§ 2 pkt 19 oraz § 3 ust. 2 Regulaminu). Kwota kredytu lub jego transzy wypłacona powódce w złotych polskich miała być przeliczana na kwotę w walucie (...) zgodnie z kursem kupna (...) według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu lub jego transzy (§ 1 ust. 3A umowy kredytu). Kwoty rat kredytu uiszczanych przez powodów w walucie złoty polski miały zaś być przeliczane na kwoty w walucie (...) z zastosowaniem kursu sprzedaży obowiązującego w dniu płatności raty zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (§ 11 ust. 4 umowy kredytu). – kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku SA obowiązującego na dzień spłaty godz. 14:50. Jako że jak ustalono już powyżej, kwestionowane przez powoda postanowienia umowne określają główne świadczenia stron, konieczne jest ustalenie, czy ich treść jest jednoznaczna. Pojęcie „jednoznacznie” zastosowane w art. 385 (1) § 1 k.c. należy interpretować w odniesieniu do treści art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Zgodnie z powołanym wyżej przepisem, ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. „Jednoznacznie” w rozumieniu art. 385 (1) § 1 k.c. oznacza więc „prostym i zrozumiałym językiem”.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zapadłym na gruncie Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich ugruntowany jest pogląd, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, O. Bank (...). i O. Faktoring K. Z. v. T. I. i E. K., (...) 2018, nr 9, poz. I-750; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2017 r., C-186/16, R. P. A. i in. v. (...) SA, LEX nr 2355193). Żeby kredytobiorca mógł ocenić wysokość kursów waluty (...) stosowanych do przeliczania zobowiązań z tytułu umowy oraz zakres wahań tych kursów, należałoby zawrzeć w umowie informacje, które wskazywałyby: jakie czynniki wpływają na kształtowanie się kursów sprzedaży i kupna waluty (...) w Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku; gdzie znaleźć informacje o tych czynnikach; czy wysokość tych kursów jest w jakikolwiek sposób limitowana (czy kurs nie może

wzrosnąć powyżej określonego poziomu lub spaść poniżej określonego poziomu) – chyba że informacje te wchodziłyby w zakres wiedzy powszechnej, którą posiadać powinien każdy przeciętny konsument.

Tymczasem ani w umowie kredytu, w jej treści z dnia 16 maja 2006 r., ani w znajdujących do niej zastosowanie Regulaminie nie ma żadnego postanowienia, które definiowałoby, czym jest Tabela Kursów Walut Obcych lub odnosiło się sposobu ustalania kursów sprzedaży i kupna (...) w Tabeli Kursów Walut Obcych; nadto takie informacje nie zostały przedstawione powodom przez pracowników Banku przed podpisaniem umowy kredytu. Skoro ani z samej umowy, ani z informacji przekazanych kredytobiorcom przed jej zawarciem nie wynikały żadne wytyczne, pozwalające na chociażby orientacyjne wyliczenie wysokości stosowanych w Banku kursów kupna i sprzedaży (...), postanowień umowy kredytu dotyczących klauzuli indeksacyjnej nie sposób uznać za sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przechodząc do oceny postanowień umowy kształtujących klauzulę indeksacyjną pod kątem sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesów konsumentów należy w pierwszej kolejności podkreślić, że kursy kupna i sprzedaży (...) określone w Tabeli wpływały bezpośrednio na wysokość obciążania finansowego powodów z tytułu umowy kredytu. Na podstawie kursu kupna (...) przeliczano bowiem wypłaconą powodom kwotę kredytu na kwotę w walucie (...), która służyła następnie do określenia wysokości rat kapitałowych kredytu w walucie (...). Na podstawie kursu sprzedaży (...) przeliczano zaś spłacane przez powodów raty kredytu z waluty złoty polski na walutę (...). Kolejno należy zauważyć, że Tabela Kursów Walut Obcych była opracowywana przez Bank, który udzielił powodom kredytu. W braku określenia jakichkolwiek zasad, według których kształtowany miał być kurs kupna i sprzedaży (...) wskazany w Tabeli należy przyjąć, że kurs ten mógł być kształtowany w sposób dowolny. Bez znaczenia pozostaje tutaj fakt, że w rzeczywistości kursy walut w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku były ustalane na podstawie notowań rynkowych poszczególnych par walut podanych w serwisie (...), przy możliwym odchyleniu dla kursu kupna i sprzedaży nie większym niż 10% od notowań rynkowych – a więc na podstawie obiektywnych kryteriów rynkowych. Postanowienia umowy kredytu oraz Regulaminu dotyczące Tabeli były na tyle niejasne, że na ich podstawie Bank mógł określać zawierane w Tabeli kursy kupna i sprzedaży (...) bez żadnego odniesienia do obiektywnych kryteriów, kierując się wyłącznie własnym uznaniem. Jednocześnie konsumenci nie mogli w żaden sposób zweryfikować, czy kursy kupna i sprzedaży dewiz dla (...) są prawidłowe. W umowie nie określono przecież żadnych kryteriów, według których mogliby tą prawidłowość oceniać.

Takie ukształtowanie klauzuli indeksacyjnej z pewnością naruszało w sposób rażący interesy powodów jako konsumentów. Brak możliwości określenia potencjalnej wysokości kursów kupna i sprzedaży dewiz dla (...), od których zależała wysokość salda kredytu wyrażonego w (...) oraz wysokość rat kredytu wyrażonych w (...) i spłacanych w walucie złoty polski, nie pozwalał bowiem powodom na racjonalną ocenę ekonomicznego obciążenia związanego z umową kredytu oraz uniemożliwiał im weryfikację prawidłowości ustalanych przez Bank kursów kupna i sprzedaży (...), a tym samym prawidłowości rozmiaru nałożonych na nich obciążeń finansowych z tytułu umowy. Jednocześnie ukształtowanie zapisów w umowy w taki sposób, że określenie zarówno kursów kupna i sprzedaży dewiz dla (...), jak i kryteriów, według których kursy te będą ustalane, zostało pozostawione w wyłącznej gestii Banku, tworzy szerokie pole do nadużyć Banku na szkodę konsumenta.

Należy zaznaczyć, że dobre obyczaje wymagają, aby pozycja kontraktowa konsumenta i przedsiębiorcy była równoważna, a jeżeli równoważna nie jest – żeby uprzywilejowanie którejkolwiek ze stron miało racjonalne i sprawiedliwe uzasadnienie. Sąd nie widzi żadnego racjonalnego i sprawiedliwego uzasadnienia dla pozostawienia decyzji o wysokości kursów kupna i sprzedaży (...) wyłącznie w rękach Banku, na podstawie nieokreślonych kryteriów, bez żadnych mechanizmów, które pozwalałyby na weryfikację wysokości tych kursów przez konsumenta. Kwestionowane zapisy umowy bez wątpienia należy więc uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Zaznaczenia przy tym wymaga, że dla oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umowy pod kątem ich abuzywności nie ma znaczenia fakt, że w znajdującym zastosowanie do umowy Regulaminie przewidziano możliwość spłaty kredytu w walucie indeksacji. Postanowienia dotyczące spłaty kredytu w walucie złoty polski oraz postanowienia dotyczące spłaty kredytu w walucie indeksacji stanowią bowiem dwie odrębne, niezależne od siebie grupy postanowień, które mogą podlegać odrębnej ocenie co do ich abuzywności. Nadto danie powodom wyboru co

do metody spłaty kredytu nie oznacza, że powodowie mogli indywidualnie negocjować zapisy umowy odnoszące się do którejkolwiek z przewidzianych we wzorze umowy metod spłaty kredytu. Również zawarcie przez powódkę w dniu 10 sierpnia(...) r. aneksu do umowy kredytu, na mocy którego strony ustaliły możliwość spłaty zobowiązania powódki w walucie (...) nie wpływa na ocenę postanowień umowy pod kątem ich abuzywności w rozumieniu art. 385 (1) k.c. – a to dlatego, że ocena zapisów umowy przez pryzmat art. 385 (1) k.c. powinna następować z uwzględnieniem okoliczności, które miały miejsce przed zawarciem umowy i w momencie jej zawarcia, a nie zdarzeń, które miały miejsce później. Powodowie zawarła ten aneks przede wszystkim w celu uzyskania możliwości spłaty rat kredytu w walucie indeksowania, a nie doprecyzowania kursów waluty (...), po których są przeliczane świadczenia z tytułu umowy. Powódka chciał zrezygnować ze spłacania kredytu w walucie złoty polski, więc postanowienia dotyczące kursów waluty (...) nie leżały w zakresie jej zainteresowania. Z kolei strona pozwana wprowadziła te postanowienia do umowy w celu dostosowania zapisów umowy kredytu do przepisów ustawy Prawo bankowe po nowelizacji, która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r. (ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw). Najważniejszy jest jednak fakt, że nic nie wskazuje, aby w momencie zawierania aneksu powódka wiedziała, że postanowienia umowy kredytu w zakresie dotyczącym kursów walut ustalanych w Tabeli Kursów Walut Obcych są postanowieniami niedozwolonymi. Nie mogli w sposób świadomy i dobrowolny zrezygnować z przywrócenia ich sytuacji do stanu, jaki miałby miejscem, gdyby w umowie nie było abuzywnych postanowień, skoro w ogóle nie wiedzieli, że taki stan miał miejsce.

Mając powyższe na względzie należy stwierdzić, że postanowienia umowy kredytowej zawartej przez strony, mówiące o kwocie kredytu wyrażonej w walucie waloryzacji według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. oraz stanowiące, że raty kapitałowo- odsetkowe spłacane są w złotych polskich po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży z tabeli kursowej (...) Banku, kształtują prawa i obowiązki powodów jako konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy (art. 385¹ § 1 zdanie pierwsze k.c.). W tym zakresie umowa odwoływała się bowiem wyłącznie do tabeli kursów (...) Bank S.A., bez wskazania zasad jej ustalania, bowiem ani w umowie, ani też w regulaminie udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych, nie zamieszczono zapisów wyjaśniających sposób ustalenia kursów, parametrów ani czynników, które (...) Bank S.A. mógł brać pod uwagę ustalając kurs waluty, co oznacza, że ustalenie kursu, a zatem wysokości świadczenia konsumenta należało do banku. Wadliwość kwestionowanych postanowień polega na niejednoznaczności wzorca umownego, jego nieprecyzyjności i dowolności formuły wysokości spreadów, bez możliwości weryfikacji określeniu sposobu ustalania kursów wymiany waluty przez konsumentów. Nie przedstawiały one parametrów, które by pozwalały na ustalenie i zweryfikowanie przez kredytobiorców ich zadłużenia w każdym czasie trwania stosunku kredytowego. Naruszenie dobrych obyczajów i interesów konsumenta dotyczy także braku właściwego, rzeczywistego pouczenia konsumenta o ryzyku kursowym związanym z koniecznością przeliczenia kwoty kredytu i rat kapitałowo odsetkowych. Dodatkowo zróżnicowanie pomiędzy kursem kupna i sprzedaży stosowanym dla określenia wysokości kapitału kredytu, a następnie wysokości spłaty uznać należy za sprzeczne z dobrymi obyczajami, a równocześnie rażąco naruszające interesy konsumenta. Strony umowy nie umawiały się na prowadzenie przez bank działalności kantorowej – dokonywania wymiany walut, a postanowiły jedynie wprowadzić do umowy mechanizm mający zabezpieczyć bank przed spadkiem kursu waluty i pozwalający na zastosowanie stóp procentowych przewidzianych dla waluty obcej. Dlatego też zróżnicowanie przyjętego kursu nie znajduje żadnego uzasadnienia. Równocześnie nie może budzić żadnych wątpliwości, że konstrukcja, w której w chwili spłaty kredytu wysokość wyrażonego w złotych polskich zobowiązania konsumenta (świadczenia, które ma spełnić na rzecz banku) jest, w wyniku zastosowania dla jej ustalenia kursu sprzedaży, wyższa niż wysokość udzielonego mu kredytu, stanowi rażące naruszenie interesów konsumenta.

Oceniając skutki abuzywności klauzul umownych należy niewątpliwie brać pod uwagę stan rzeczy istniejący w dacie zawarcia umowy, bez znaczenia pozostaje więc ostatecznie sposób jej wykonywania przez strony, czyli sposób kształtowania tabel przez bank. W tej mierze należy odwołać się do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 3 października 2019 roku (C-260/18), zgodnie z którym artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia całości umowy, takie jak te, o których mowa w wyroku z 30 kwietnia 2014 roku (C 26/13, EU:C:2014:282), należy oceniać

w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. Dlatego też ostatecznie bez znaczenia pozostaje sposób w jaki pozwany bank tworzył tabele kursowe będące podstawą wyliczenia należności powoda, czy odbiegały one od kursów rynkowych na tyle, że można je traktować jako ustalone w sposób dowolny, rażąco naruszający interesy powodów, wobec tego nie ma znaczenia argumentacja dotycząca sposobu kształtowania kursu.

Możliwość oceny postanowień umowy przez pryzmat art. 385¹ k.c. nie zmieniał fakt wejścia w życie ustawy z 29 lipca 2011 o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011. Nr 165, poz. 984), którą zmieniono m.in. art. 69 Prawa bankowego przez dodanie w ust. 2 po pkt 4 pkt 4a, zobowiązując do zamieszczenia w umowie o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty lub spłaty kredyt i zgodnie z której art. 4 w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b ustawy, o której mowa w art. 1, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie stosownej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki.

Nowelizacja Prawa bankowego, dokonana ustawą z 29 lipca 2011 roku, przyznała bowiem kredytobiorcy w zakresie już istniejących stosunków prawnych jedynie dodatkowe uprawnienie do spłaty rat kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej bezpośrednio w tej walucie. Kredytobiorca miał możliwość wyboru formy spłaty, a więc mógł wybrać spłatę w złotych polskich, co oznacza konieczność zamieszczenia w umowie kredytowej, zgodnie z wymaganiami art. 69 ust. 2 pkt 4a, szczegółowych zasad określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 28 maja 2014 roku, I CSK 607/13, L.). Wywodzenie z przepisów tej ustawy nowelizującej art. 69 ustawy Prawo Bankowe dalej idących skutków w tym sankcjonujących postanowienia umów zawartych przed dniem jej wejścia w życie, w tym ewentualnego wyłączenia ich spod oceny przez pryzmat art. 385¹ k.c., jest zatem nieuprawnione.

W świetle art. 385¹ k.c. stwierdzenie abuzywności klauzul waloryzacyjnych powoduje konieczność ich wyeliminowania z umowy, co prowadzi do zaniknięcia ryzyka kursowego i zasadniczej zmiany charakteru umowy. Były to wówczas kredyt w złotówkach, oprocentowany według stopy procentowej powiązanej z frankiem szwajcarskim. Brak jednoznaczności co do wysokości świadczenia, wynikający z odesłania do kursu waluty według tabel kursowych banku powoduje, że zakwestionowane postanowienia umowne musiały być negatywnie ocenione przez pryzmat przepisu art. 385¹ k.c., jako sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interes powodów jako konsumentów.

Zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c. skutkiem stwierdzenia abuzywności postanowień umowy musi być ich wyeliminowanie przy związaniu stron umową w pozostałym zakresie. Wbrew woli konsumenta nie ma przy tym możliwości uzupełnienia tej luki przepisami prawa o charakterze dyspozytywnym, poprzez odwołanie się do średniego kursu NBP np. w myśl art. 358 § 2 k.c. Jak bowiem stwierdził Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w powołanym wyżej wyroku z 3 października 2019 roku (C-260/18), art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę. Uzupełnienie luki w umowie po usunięciu z niej niedozwolonych postanowień przepisem prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym albo przepisem mającym zastosowanie, jest ograniczone do przypadków, w których usunięcie nieuczciwego postanowienia umownego zobowiązywałoby sąd do unieważnienia umowy jako całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie dotkliwe skutki, a konsument wyrazi zgodę na takie uzupełnienie (pkt 48 wyroku z 3 października 2019 roku C -260/18. W powołanym wyroku (...) orzekł

jednocześnie, że artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie utrzymywaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziłoby do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten ostatni nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy.

Skutkiem abuzywności klauzul walutowych jest to, że nie wiążą one konsumenta ze skutkiem *ex tunc*, o czym wprost stanowi art. 385¹ § 2 k.c.

Należy wskazać, że artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 sam w sobie nie określa kryteriów dotyczących możliwości dalszego obowiązywania umowy bez nieuczciwych warunków, lecz pozostawia ich ustalenie zgodnie z prawem Unii krajowemu porządkowi prawnemu. Zatem w świetle kryteriów przewidzianych w prawie krajowym, w konkretnej sytuacji należało zbadać możliwość utrzymania w mocy umowy, której klauzule zostały unieważnione. (...) stwierdził także, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy.

Wylimitowanie spornych postanowień powoduje, że umowa nie może być wykonana, bowiem brak jest mechanizmu pozwalającego na określenie wysokości kwoty jaka ma być wypłacona kredytobiorcy, a w dalszej kolejności także wysokości każdej ze spłacanych przez kredytobiorcę rat. Wylimitowanie mechanizmu waloryzacji oznacza jednocześnie, że brak jest istotnego elementu umowy, bez którego nie może być ona wykonywana. Eliminacja klauzul waloryzacyjnych powoduje wylimitowanie ryzyka kursowego, które było konstytutywnym elementem charakteryzującym tę umowę. Wynikające z umowy swobodne i arbitralne ustalanie kursu wymiany walut przez pozwanego, a w konsekwencji jednostronne określanie salda kredytu wyrażonego w franku szwajcarskim oraz rat kredytu wyrażonych w PLN powoduje, że w sytuacji usunięcia tych warunków brak jest możliwości ustalenia obowiązującego kursu walut, tak by umowa mogła obowiązywać. Nie jest zatem możliwe dalsze funkcjonowanie umowy, bowiem bez wylimitowanych z niej postanowień, tworzyć będzie stosunek prawny, którego treść sprzeciwiałaby się właściwości (naturze) stosunku tzn. podważony zostałby sens, istota nawiązanej więzi obligacyjnej i zniekształcony jej model (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c.). Jednocześnie należy stwierdzić, że przepisu art. 385¹ § 2 k.c. nie można uznać za przepis szczególny wobec art. 353¹ k.c., gdyż kłóciłoby się z ogólnymi zasadami i konstrukcją prawa zobowiązań, pozwalając m.in. na kreowanie takich stosunków umownych, które po wylimitowaniu klauzul abuzywnych pozwalałyby na osiągnięcie celów, które nie byłyby możliwe do realizacji na gruncie zasad ogólnych.

Na etapie oceny dokonywanej przez sąd konieczne jest uwzględnienie interesów i woli konsumenta. Jak bowiem stwierdził (...) w wyroku z 3 października 2019 roku art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że z jednej strony skutki dla sytuacji konsumenta wynikające z unieważnienia umowy w całości należy oceniać w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w chwili zaistnienia sporu, a z drugiej strony, do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie. Trybunał orzekł dalej, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie utrzymywaniu w umowie nieuczciwych warunków, jeżeli ich usunięcie prowadziłoby do unieważnienia tej umowy, a sąd stoi na stanowisku, że takie unieważnienie wywołałoby niekorzystne skutki dla konsumenta, gdyby ten nie wyraził zgody na takie utrzymanie w mocy. W okolicznościach niniejszej sprawy powód godził się na utrzymanie umowy o kredyt hipoteczny w mocy.

Dokonując oceny nieważności łączącej strony umowy kredytu należy przejść do oceny podstawy prawnej żądania zapłaty. Zgodnie z treścią art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego, tj. takiego, w którym ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony

cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 1 i 2 k.c.).

Skutkiem stwierdzenia nieważności całej umowy jest konieczność przyjęcia, że spełnione przez stronę powodową świadczenia nie miały oparcia w łączącej strony umowie, a zatem zasadnym jest żądanie zwrotu świadczenia. Nadmienić trzeba, że jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna (zob. uchwała Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 roku, III CZP 6/21, L.).

Strona pozwana nie wykazała, aby zaszyły przesłanki wyłączające zasadność zwrotu nienależnego świadczenia. W szczególności brak podstaw do przyjęcia, że strona pozwana zużyła wpłacone przez powodów należności. Z całą pewnością „zużycie” wpłaconych przez powodów kwot na rzecz strony pozwanej na poczet bieżącej działalności gospodarczej strony pozwanej, nie stanowiłoby per se przesłanki do przyjęcia o bezzasadności żądania pozwu. Bank nie ma podstaw prawnych do naliczania wynagrodzenia za korzystanie przez stronę powodową z udostępnionego przez stronę pozwaną kapitału kredytu.

Nadmienić należy, iż art. 411 pkt 1 k.c. nie ma w niniejszym przypadku zastosowania. Przepis ten stanowi, że nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej. Po pierwsze, wiedzę należy tu rozumieć jako całkowitą świadomość tego, że świadczenie się nie należy i że spełniający mógłby bez ujemnych dla siebie konsekwencji prawnych odmówić jego spełnienia (vide wyrok Sądu Najwyższego z 12 grudnia 1997 r., III CKN 236/97, OSNC z 1998 r. nr 6 poz.101). Na gruncie okoliczności faktycznych niniejszej sprawy nie można było uznać, że powód posiadał pozytywną i pewną wiedzę, że przesunięcia majątkowe w walucie (...) na rzecz pozwanego, tytułem spłaty rat kredytowych są nienależne. Kwestia ważności umowy, niedozwolonego charakteru klauzul indeksacyjnych była i nadal jest przedmiotem sporu pomiędzy stronami, który wymagał rozstrzygnięcia przez sąd. Po drugie, w ramach niniejszego postępowania zachodzi przypadek, o którym stanowi zdanie drugie in fine art. 411 pkt 1 k.c. Spełnienie przez powoda omawianego świadczenia, nastąpiło w wykonaniu nieważnej czynności prawnej.

Niezależnie od powyższego warunki w jakich było spełniane świadczenie, mogą podlegać kwalifikacji jako ich wykonywanie w warunkach przymusu. Pojęcie przymusu w rozumieniu art. 411 pkt 1 k.c. należy rozumieć szeroko, działanie pod przymusem w tym przypadku oznacza działanie pod naciskiem okoliczności zarówno natury faktycznej, jak i prawnej (por. uchwała Sądu Najwyższego z 19 grudnia 1972 roku, III CZP 57/71, OSN z 1973 r. nr 3 poz. 37).

Spełnione przez powoda świadczenie nastąpiło w celu uniknięcia przymusu, albowiem jakakolwiek nieterminowa spłata kredytu, odsetek, prowizji i innych należności wynikających z nieważnej Umowy, została zagrożona sankcją jej wypowiedzenia

z zachowaniem okresu wypowiedzenia 30 dni. Skutkiem zaś wypowiedzenia umowy było postawienie całego niespłaconego kapitału w stan natychmiastowej wymagalności, co

w przypadku umowy kredytowej opiewającej na kilkaset tysięcy złotych, skutecznie zniechęca kredytobiorcę od zaprzestania wnoszenia rat kredytowych, nawet po powstaniu wątpliwości co do ważności łączącego strony stosunku prawnego.

Niniejszym pozwem powód dochodzi roszczeń za okres od 27 września 2010 r. do 26 marca 2020 r. w zakresie dotyczącym nadpłaty kredytu wynikającej ze stosowania przez pozwanego banku niedozwolonych postanowień waloryzacyjnych, a także w zakresie stosowania niedozwolonej klauzuli zmiennego oprocentowania. Dochodzone kwoty dotyczyły różnicy pomiędzy sumą pobraną przez pozwanego bank od powoda rat kapitałowo-odsetkowych od dnia 27 września 2010 r. do dnia 26 marca 2020 r., a sumą rat jakie byłyby pobrane, gdyby bank stosował należycie umowę kredytu i nie stosował niewiążących klauzul indeksacyjnych.

W okresie do 26 marca 2020 r. M. P. wpłacił na rzecz pozwanego tytułem spłaty zawartej umowy kredytu hipotecznego kwotę w łącznej wysokości 104.709,25 PLN oraz 31.872,31 CHF.

Sąd uznał za prawidłowe wyliczenia zaprezentowane przez powoda w załącznikach do pozwu. Mimo, iż bank kwestionował powyższe, wskazując, że w ww. okresie powód uiszczył na rzecz pozwanego kwotę 104.079,25 zł oraz 32.872,31 CHF, to nie przedstawił na tą okoliczność choćby jakichkolwiek obliczeń, czy też wydruków źródłowych z systemu bankowego.

Na dzień 26 marca 2020 r. zadłużenie powoda z tytułu umowy kredytowej nr (...) wynosiło 59.784,55 CHF, co po kursie średnim NBP dla (...) z tego dnia, tj. 4, (...), dawało kwotę 258.251,32 PLN.

Skoro powód uiszczył łącznie na rzecz strony pozwanej kwotę w wysokości 104.709,25 PLN oraz 31.872,31 CHF., to zasadne jest powództwo o zasądzenie kwoty dochodzonej pozwem. Powództwo jest wobec tego zasadne do kwoty wskazanej w żądaniu pozwu.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek stanowił art. 481 § 1 i 2 k.c. Stosownie do tych przepisów, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie. Wierzytelność z tytułu nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy, zatem dla możliwości domagania się naliczania odsetek ustawowych za opóźnienie konieczne było uprzednie postawienie wierzytelności z tego tytułu w stan wymagalności (art. 455 k.c.). Zgodnie z żądaniem pozwu jako datę początkową naliczania odsetek przyjęto 14 sierpnia 2020 roku, tj. siedem dni, po wezwaniu strony pozwanej do zapłaty. Po upływie tego terminu strona pozwana pozostawała w opóźnieniu względem strony powodowej w uiszczeniu tej kwoty.

Tak argumentując, Sąd orzekł jak w punktach I. i II. wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Na koszty powoda złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 3600 złotych obliczone na podstawie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku poz. 1800) oraz zwrot kosztów opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa w kwocie 17 złotych. Od zasądzonych kosztów procesu naliczone zostały odsetki stosownie do treści art. 98 § 1¹ k.p.c.

Sąd w przedmiotowej sprawie nie znalazł podstaw, aby zwiększyć wygrodenie pełnomocnika powoda o dwukrotność stawki zgodnie z jego wnioskiem. Wskazania wymaga, iż sprawy dotyczące roszeń z umów kredytów frankowych aktualnie stanowią jedne z częściej spotykanych spraw sądowych, które nie są skomplikowane zarówno pod względem faktycznym, jak i prawnym, zaś podnoszone zarówno przez obie strony procesu twierdzenia i zarzuty powtarzają się niemalże w każdej ze spraw. Ponadto na zwiększenie stawki wynagrodzenia nie wpływa obszerność składanych pism procesowych, co tyczy się obu stron procesu.

sędzia Patrycja Wojczuk